

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

VAIDEOTSUS
avaliku teabe asjas nr 2.1-3/17/1036

Otsuse tegija	Andmekaitse Inspektsiooni peainspektor Elve Adamson
Otsuse tegemise aeg ja koht	21.06.2017 Tallinnas,
Vaide esitamise aeg	09.05.2017 (registreeriti inspektsioonis 10.05.2017)
Teabevaldaja	Eesti Energia AS aadress: Lelle 22, 11318 Tallinn e-posti aadress: info@energia.ee
Vaide esitaja	Nelja Energia AS, aadress: Regati pst 1, 11911 Tallinn
Vaide esitaja esindaja	Vandeadvokaat Allar Jõks Advokaadibüroo Sorainen AS aadress: Pärnu mnt 15, 10141 Tallinn e-post: allar.joks@sorainen.ee

RESOLUTSIOON:

Avaliku teabe seaduse (AvTS) § 45 lg 1 punkti 1 ning haldusmenetluse seaduse (HMS) § 85 punkti 4 alusel

otsustan:

- 1) jätta vaie rahuldamata teabenõude punktide 1-3 osas, kuna teabenõudes soovitud dokumendid ei puuduta avalike ülesannete täitmist ega eelarvevahendite kasutamist;**
- 2) jätta vaie rahuldamata teabenõude punktide 4-6 osas, kuna tegemist ei ole teabenõudega AvTS-i mõistes;**
- 3) teha vaideotsus teatavaks vaide esitajale ja teabevaldajale.**

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Vaide esitaja saab käesoleva otsuse vaidlustada 30 päeva jooksul, esitades halduskohtumenetluse seadustiku kohase kaebuse Tallinna Halduskohtusse. Vaideotsuse tühistamist saab nõuda üksnes koos teabevaldajalt teabe väljastamise nõudega, mis jäi vaideotsusega rahuldamata.

FAKTILISED ASJAOLUD:

1. 20.04.2017 esitas vaide esitaja Eesti Energiale teabenõude, milles soovis nii dokumentidest

- koopiaid, kui teavet, mille väljastamiseks tulnuks vastav dokument alles koostada.
2. Eesti Energia keeldus teabenõude täitmisest põhjusel, et soovitud teave ei puuduta avalike ülesannete täitmist ega eelarvevahendite kasutamist. Samuti leidis Eesti Energia, et teda ei saa pidada monopoolseks ega turgu valitsevaks ettevõtteks AvTS § 5 lg 3 p 1 tähenduses
 3. Vaide esitaja eeltooduga ei nõustunud ning esitas 09.05.2017 Inspektsioonile vaide Eesti Energia teabenõude täitmisest keeldumise peale.

VAIDE ESITAJA NÕUE JA PÕHJENDUSED:

Vaide kohaselt esitas Nelja Energia AS 20.04.2017 Eesti Energia AS-le AvTS alusel teabenõude. 27.04.2017 esitas Eesti Energia teabenõudele vastuse, millega keeldus teabenõude täitmisest.

Nelja Energia on seisukohal, et Eesti Energial puudus õiguslik alus keelduda teabenõude täitmisest. Nelja Energia on teabenõudes esitanud õiguslikud põhjendused, mis kinnitavad, et Eesti Energia on teabevaldaja nii AvTS § 5 lg 3 p 1, § 5 lg 2 kui § 5 lg 3 p 2 tähenduses. Nelja Energia jääb nende põhjenduste juurde ja palub AKI-l nendega tutvuda. Seetõttu on Eesti Energial AvTS § 18 lg 1 alusel kohustus teabenõue viivitusega täita. Eesti Energia keeldumise põhjendused ei ole õiguspärased.

Eesti Energia on keeldunud teabenõude punktides 1-4 ja 6 nõutud teavet esitamast põhjendusega, et nõutud teave ei puuduta kaupade ja teenuste pakkumise tingimusi, hindu ega nende muudatusi. Samuti sellega, et need punktid pole seotud toetusena antud vahendite kasutamisega. Need seisukohad ei ole õiged.

Teabenõude punktis 6 on küsitud teavet Eesti Energia klientidele müüdüd elektrienergia keskmiste hindade kohta. Seega puudutab nõutud teave otseselt Eesti Energia hindu, mille kohta on nii AvTS § 5 lg 2, § 5 lg 3 p 1 kui p 2 alusel õigus teabenõude korras teavet nõuda ning Eesti Energial vastav kohustus teavet väljastada. Seega ei ole õige seisukoht, et punktis 6 nõutud teave ei puuduta kaupade pakkumise tingimusi, hindu või nende muudatusi.

Teabenõude punktides 1-3 nimetatud teabe nõudmise aluseks on esiteks AvTS § 5 lg 2, mille kohaselt on avalike ülesannete täitja/avalike teenuste osutaja teabevaldaja teabe osas, mis puudutab nende ülesannete täitmist. Teabenõudes esitatud põhjendustel täidab Eesti Energia seoses elektrienergia tootmisega avalikku ülesannet. ELTS § 211 p 1 kohaselt on elutähtsa teenuse osutaja tootja, kelle elektrienergia netovõimsus on suurem kui 200 MW. Eesti Energia elektri tootmisvõimsused on oluliselt suuremad kui 200 MW. Eesti Energiale kuuluvad näiteks Eesti Elektriijaam (võimsus 1355 MW), Narva Elektriijaam (võimsus 322 MW) ning Auvere elektriijaam (võimsus 270 MW).¹ Lisaks arendab Eesti Energia Baltikumi suurimat tuuleparki ehk nn Tootsi tuuleparki.² Punktid 1-3 puudutavad Tootsi tuulepargi rajamist ehk elektri tootmist, mis on Eesti Energial lasuv avalik ülesanne. Seetõttu tuleb vastav teave teabenõude korras väljastada.

Samuti on teabenõude punktides 1-3 nimetatud teabe nõudmise aluseks AvTS § 5 lg 3 p 2, mille kohaselt võrdsustatakse teabevaldajaga äriühing teabe osas, mis puudutab riigi eelarvest avalike ülesannete täitmiseks antud vahendite kasutamist. Vaide esitaja on seisukohal, et mõistet „eelarve“ tuleb tõlgendada laiendavalt – s.t. see ei hõlma mitte üksnes riigi või kohaliku omavalitsuse eelarvet selle kitsas tähenduses, vaid riigile kuuluvaid vahendeid/ressursse laiemale. Seda kinnitab ka kohtupraktika.³ Tootsi kinnistu kuulub riigile/on riigi omandis. Seetõttu on tegemist riigi vahenditest

¹ Energiatalgud – Põlevkivist elektri tootmine - https://energiatalgud.ee/index.php?title=Elektri_tootmine

² Vt Eesti Energia ettekanne -

http://paev.konkurentsiamet.ee/sites/default/files/1_konkurentsi_paev_2016_hando_sutter.pdf

³ Näiteks on Riigikohus lahendis 3-3-1-19-14 leidnud, et AvTS § 5 lg 2 kohaldamisel pole tähtsust, millisest allikast pärineb raha kulude kandmiseks. Ülesande avalik iseloom ei kao sellega, kui osa ülesande täitmise kuludest tasub teenust kasutav isik otsemaksega teenuse osutajale (punkt 19). Vt ka punkt 22, mille kohaselt, kui kuludokumentis kajastatud kauba või teenuse soetamine on vähemalt kaasrahastatud kohaliku omavalitsuse eelarvest antud rahaliste vahendiga, vastab kuludokument AvTS § 5 lg 3 p-le 2. Tootsi tuulepargi projekti elluviimine on osaliselt rahastatud riigi vahenditest (tuulepargi rajamiseks vajalik kinnistu), mistõttu on selle vahendiga (riigile kuuluv

esti Energiale antava vahendiga, mille kasutamist puudutav teave on avalik teave ja Eesti Energia vastava teabe osas võrdsustav teabevaldajaga.

Eesti Energia on keeldunud teabenõude punktis 5 nõutud teavet esitamast põhjendusel, et Eesti Energia ei ole väidetavalt elektriturul turguvalitsevas seisundis. Vaide esitaja on seisukohal, et Eesti Energia sellekohased seisukohad ei ole asjakohased ega mõjuta järeldust, et Eesti Energia on turgu valitsevas seisundis. Vaide esitaja jääb selles osas teabenõudes esitatud põhjenduste juurde. Asjaolu, et lisaks Eesti Energiale on Eestis õigus elektrit müüa ka teistel müüjatel, ei muuda olematuks asjaolu, et Eesti Energia turuosa elektri müügi turul on ligi 60%⁴ ning et Eesti Energia tootmisseedmed toodavad üle 90% Eestis toodetavast elektrist.⁵ KonkS § 13 kohaselt eeldatakse turgu valitsevat seisundit alates 40%-lisest turuosast. Seega on Eesti Energia turgu valitsevas seisundis ja seetõttu AvTS § 5 lg 3 p 1 tähenduses teabevaldaja. Kuna teabenõude punktid 4 ja 5 puudutavad Eesti Energia kaupade ja teenuste pakkumise tingimusi, hindu ja nende muudatusi, siis tuleb vastav info teabenõude vastusena ka väljastada.

TAOTLUS

AvTS § 51 lg 1 p 1 kohaselt on AKI-l õigus teha teabevaldajale ettekirjutus seadusliku olukorra taastamiseks, kui ta leiab, et teabevaldaja on ebaseaduslikult keeldunud teabenõude täitmisest.

Vaides esitatud põhjendustel on Eesti Energia ebaseaduslikult keeldunud teabenõude täitmisest.

Eeltoodust tulenevalt palume AKI-l teha Eesti Energiale ettekirjutus Nelja Energia 20.04.2017 teabenõude täitmiseks ning kohustada Eesti Energiat väljastama Nelja Energiale teabenõudes küsitud teavet.

TEABEVALDAJA PÕHJENDUSED:

Vastusena järelepärimisele vaidemenetluses teatame järgmist:

Eesti Energia AS ei täida avalikke ülesandeid. AvTS § 5 lg 2 kohaselt laienevad eraõiguslikule juriidilisele isikule ja füüsilisele isikule teabevaldaja kohustused, kui isik täidab seaduse, haldusakti või lepingu alusel avalikke ülesandeid, sealhulgas osutab haridus-, tervishoiu-, sotsiaal- või muud avalikke teenuseid, -teabe osas, mis puudutab nende ülesannete täitmist.

Oleme seisukohal, et Nelja Energia AS esindaja poolt taotletud teave ja dokumendid ei seonu sellise teabega, mille osas laieneks Eesti Energia AS-le AvTS-st tulenevad teabevaldaja kohustused.

AKI juhendis eraõiguslikele avaliku teabe valdajatele on avaliku teenuse küsimus põhjalikult lahti kirjutatud ja muuhulgas selgitatud, et avalik huvi mingi teenuse olemasolu osas ei muuda seda teenust avalikuks teenuseks (AKI juhendi lk 5). Samal seisukohal on ka Riigikohus (RKHKo 3-3-1-19-14, p 12). Avaliku teenuse osutamiseks peaks vastav asutus olema eraõiguslikule isikule õigusakti või lepinguga andnud volituse või pannud kohustuse osutada avalikes huvides sellist teenust, mille toimimise eest vastutab seaduse järgi lõppkokkuvõttes riik või mõni muu avalik-õiguslik juriidiline isik. Eesti Energia ASile sellist kohustust pandud ei ole.

Vaide esitaja on ekslikult käsitletud Eesti Energia AS-i elutähtsa teenuse osutajana. Ettevõtjana tegutsev juriidiline isik on elutähtsa teenuse osutajaks vaid seaduses määratletud tingimustel. Vaide esitaja seisukohtades toodud elektri jaamad kuuluvad Enefit Energiatootmine AS-ile, kes on iseseisev juriidiline isik. Võrguettevõtja Elektrilevi OÜ on samuti iseseisev juriidiline isik. AvTS ei viita

kinnistu)seotud dokumendid (kinnistu suhtes sõlmitud liitumisleping Eleringiga) avalik teave.

⁴ Eesti Energia 2016 majandusaasta aruanne, lk 31 - https://www.energia.ee/-/doc/8457332/ettevottest/investorile/pdf/annual_report_2016_est.pdf

⁵ <https://www.energia.ee/et/tehnoloogia/elektri-ja-sooja-tootmine>

võimalusele laiendada eraõiguslikust juriidilisest isikust teabevaldaja kohustusi selle tütar- või emaeettevõtetele. Seega pole Eesti Energia AS käsitletav elutähtsa teenuse osutajana ELTS § 21¹ alusel.

Kuna muid aluseid Eesti Energia AS määratlemiseks elutähtsa teenuse osutajaks ei esine, ei täida Eesti Energia AS seaduse alusel avalikke ülesandeid. Muuhulgas mainime, et Tootsi tuulepargi planeeritud netovõimsus ei ületa 200 MW.

Lisaks juhime tähelepanu asjaolule, et elutähtsa teenuse osutaja täidab avalikku ülesannet niivõrd, kui see seondub elutähtsa teenuse tagamisega hädaolukorras nt toimepidevuse riskianalüüsi ja tagamise plaani koostamise ning järelevalve teostamise kohustuste täitmisel (hädaolukorra seaduse § 34 lg 1 ja § 37 lg 3). Vaide esitaja taotletud andmed ilmselgelt ei seonu elutähtsa teenuse osutamisega ega ole seega käsitletavad avaliku teabena AvTS mõttes.

Teabenõude punktides 1-3 nimetatud dokumendid on Eesti Energia AS-il olemas. Punktis 1 küsitud leping on sõlmitud Eesti Energia AS ja Elering AS vahel.

Eelnimetatud dokumendid sisaldavad Eesti Energia AS ärisaladust. Kuna teabenõude punktides 1 ja 3 nimetatud dokumentide puhul ei ole tegemist avaliku teabega AvTS tähenduses, siis ei ole vajalik olnud ka kehtestada AvTS kohast juurdepääsupiirangut. Peame oluliseks märkida, et ka AvTS näeb ette piiratud ligipääsu teabele, mis võib kahjustada ärisaladust (AvTS § 35 lg 1 p 17).

Vabariigi Valitsuse 9.12.2016 korralduse nr 404 „Eesti Energia aktsiakapitali suurendamine ja riigivara üleandmine“ eelnõu seletuskirja lisale 4 – Tootsi tuulepargi finants- ja tasuvusarvutused on meie andmetel kehtestanud juurdepääsu piirangu Rahandusministeerium. Rõhutame, et nimetatud dokument sisaldab Eesti Energia AS ärisaladust. Lisaks juhime teie tähelepanu asjaolule, et nimetatud Vabariigi Valitsuse korraldus on tühistatud Vabariigi Valitsuse 28.04.2017 korraldusega nr 129.

Kuna viidatud dokumendid pole avalikuks teabeks, pole neile kehtestatud juurdepääsupiirangut. Sellegipoolest ei loo juurdepääsupiirangu kehtestamise kohustuse puudumine Eesti Energia AS-le kohustust nende dokumentide avaldamiseks.

Teabenõude punktidele 4-6 vastamiseks tuleks vastavad dokumendid koostada kasutades Eesti Energia AS andmebaasides olevaid andmeid, sest soovitud kujul meil vastavat infot olemas ei ole.

Tootsi tuulepargi kinnistu ei kuulu Eesti Energia AS-ile, see on jätkuvalt riigi omandis ja seal ei toimu elektrienergia tootmist.

AvTS § 5 lg 3 p 2 kohaselt võrdsustatakse teabevaldajaga äriühing, – teabe osas, mis puudutab riigi või kohaliku omavalitsuse eelarvest avalike ülesannete täitmiseks või toetusena antud vahendite kasutamist. Vaide esitaja toob siinkohal välja, et Tootsi kinnistu kuulub riigile ja seetõttu on tegemist riigi vahenditest Eesti Energia AS-ile antava vahendiga, mille kasutamist puudutav teave on avalik teave.

Nagu öeldud, nimetatud kinnistu kuulub jätkuvalt riigile, vastav korraldus selle kinnistu Eesti Energia AS-ile üleandmise kohta on tühistatud ja riik plaanib nimetatud kinnistu võõrandada enampakkumisel. Teabenõude punktide 1-3 kohaselt soovitud andmete puhul on tegemist andmetega mis ei seonu avalikke ülesannete täitmiseks antud vahendite kasutamisega ja mis kujutavad endast Eesti Energia AS ärisaladust.

Vaide esitaja on seisukohal, et „Eesti Energia [on] turgu valitsevas seisundis ja seetõttu AvTS § 5 lg 3 p 1 tähenduses teabevaldaja“, kuid vaide esitaja ei täpsusta, et mis toote- või geograafilist turgu ta silmas peab. Eesti Energia AS seisukoht turgu valitseva seisundi puudumise kohta on toodud käesoleva vastuse lisas 1.

Lähtudes lisas 1 toodust ei saa lugeda Eesti Energia AS-i teabevaldajaks AvTS § 5 lg 3 p 1 tähenduses ja me ei ole kohustatud esitama teabenõude punktides 4-6 toodud andmeid.

Vaide esitaja poolt soovitud dokumentide näol ei ole tegemist dokumentidega, mida Eesti Energia AS

peaks AvTS alusel avaldama, dokumendid sisaldavad Eesti Energia AS ärisaladust ja lähtudes eeltoodust ei ole Eesti Energia AS-il kohustust neid dokumente edastada. Teabenõude punktides 4-6 soovitud infot kujul, millest oleks koheselt võimalik koopiaid väljastada, Eesti Energia ASil ei ole.

Oleme seisukohal, et teabenõudes nõutud teave ei ole avalik teave, millele Eesti Energia AS AvTS alusel juurdepääsu võimaldama peaks ja seetõttu ei ole Eesti Energia AS-il kohustust nõutud teavet teabenõude esitajale väljastada.

Eesti Energia on täiendavalt selgitanud:

Meie andmetel on Rahandusministeeriumi poolt Vabariigi Valitsuse 09.12.2016 korralduse nr 404 seletuskirja lisale nr 4 juurdepääsupiirangu kehtestamise aluseks on AvTS § 35 lg 1 p 17 – ärisaladus.

Teabenõudes nõutud kuludokumendid, mis kajastavad Eesti Energia AS Tootsi tuulepargi arendamisega seoses tehtud kulutusi ja nende suurust, ei kajasta riigiraha kasutamist ja need kulutused on tehtud Eesti Energia AS vahenditest.

Eesti Energia AS ja Elering AS vahel 30.12.2016 sõlmitud liitumisleping on sõlmitud samadel tingimustel, mis on avalikult kättesaadavad: <https://elering.ee/liitumistaotlus-ja-liitumisleping>. Leiame, et otsustamaks, kas eelnimetatud liitumislepingus sisalduvate tingimuste puhul on tegemist andmetega, mida Eesti Energia AS peab AvTS kohaselt väljastama või mitte, ei ole olulised liitumislepingu täpsed kommertstingimused, mis kujutavad endast Eesti Energia AS ärisaladust.

Tulenevalt elektrituruseaduse § 83 lõikest 1 on liitumisleping leping, mis sõlmitakse võrguettevõtjaga võrguga ühendamiseks ja tarbimis- või tootmistingimuste muutmiseks. Eesti Energia AS ei täida liitumislepingu sõlmimisel avalikke ülesandeid ega kasuta lepingu täitmisel riigieelarvest saadud vahendeid.

Rahandusministeeriumi selgitused:

1. Rahandusministeerium on kehtestanud Vabariigi Valitsuse 09.12.2016 korralduse nr 404 seletuskirja lisale nr 4 juurdepääsupiirangu.
2. Juurdepääsupiirangu aluseks on AvTS § 35 lg 1 p 17 ärisaladus. Piirang on kehtestatud viieks aastaks.
3. Piirang on kehtestatud eelnimetatud lisale täies ulatuses.
4. Piirang ei ole kehtestatud osaliselt, vaid täies ulatuses.
5. Eelnimetatud lisa puhul ei ole tegemist avaliku dokumendiga.

Lisame täiendavalt, et Tallinna Halduskohus kuulutas oma 29.03.2017 määrusega nr 3-16-2635 (p 4) kinniseks Vabariigi Valitsuse poolt 19.03.2017 kohtule esitatud Vabariigi Valitsuse 09.12.2016 korralduse nr 404 seletuskirja lisa 4 ning piiras kaebajate õigust tutvuda selles osas haldusasja materjalidega. Tallinna Ringkonnakohus jättis 19.05.2017 määrusega Tallinna Halduskohtu 29.03.2017 määruse resolutsiooni p 4 muutmata.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

1. Avalik teave

AvTS § 3 lg 1 kohaselt on avalik teave, mis tahes viisil ja mis tahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel antud õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites. Sama paragrahvi lõikest 2 tulenevalt saab lõikes 1 nimetatud teabele juurdepääsu piirata üksnes seaduses sätestatud korras.

Avaliku ülesande definitsiooni seaduses ei ole, kuid kohtupraktikast ja õiguskirjandusest tuleneb, et avalikukud ülesanded on vahetult seadusega või seaduse alusel riigile, kohalikule omavalitsusele või muule avalik-õiguslikule juriidilisele isikule pandud ülesanded või ülesanded mis on tõlgendamise teel vastavatavat õigusnormist tuletatud.

Ka Riigikohus on andnud avaliku teabe seaduse rakendamise seisukohalt avaliku teenuse mõiste kohta olulise selgituse, öeldes, et avaliku ülesande täitmisega on tegu siis, kui asutus on eraõiguslikule isikule õigusakti või lepinguga andnud volituse või pannud kohustuse osutada avalikes huvides sellist teenust, mille toimimise eest vastutab seaduse järgi lõppkokkuvõttes riik või mõni muu avalik-õiguslik juriidiline isik (3-3-1-19-14 p 11). Mulle ei ole teada, et Eesti Energiale oleks riigi poolt õigusakti või lepinguga selliseid kohustusi pandud. Ka sellisel juhul laieneks Eesti Energiale teabevaldaja kohustus ainult teabe osas, mis puudutaks sellise teenuse osutamist.

2. Eesti Energia teabevaldajana

2.1 AvTS § 5 lõiked 2 ja 3 sätestavad, millisel juhul on eraõiguslikud juriidilised isikud teabevaldajateks. Eelnimetatud sätete kohaselt laienevad eraõiguslikule juriidilisele isikule, kelleks on ka Eesti Energia, teabevaldaja kohustused kahel juhul - kui ta täidab avalikke ülesandeid, teabe osas, mis puudutab avalike ülesannete täitmist ning juhul kui ta on saanud eelarvelisi vahendeid, siis teabe osas, mis puudutab avalike vahendite kasutamist.

Samuti võrdsustatakse teabevaldajaga ettevõtja, kes on kaubaturul valitsevas seisundis, omab eri- või ainuõigust või loomulikku monopoli – teabe osas, mis puudutab kaupade ja teenuste pakkumise tingimusi, hindu ja nende muudatusi (AvTS § 5 lg 3 p 1). Seega puudutab AvTS § 5 lg 3 p 1 konkreetseid hindu ja nende muudatusi ning selle sätte tüüpi tuginedes ei saa nõuda keskmisi hindasid, mis nõuab täitavate arvutuste tegemist.

AvTS § 9 lg 1 sätestab, et teabevaldaja on kohustatud võimaldama juurdepääsu **tema valduses olevale teabele** seaduses sätestatud korras. Seega saab teabenõude korras küsida koopiaid või väljavõtteid **asutuse valduses olevatest** dokumentidest. Teabenõude korras ei saa nõuda dokumente, mis asuvad teise juriidilise isiku valduses ega endale sobiva statistika/dokumendi koostamist ka juhul, kui tegemist on avaliku teabega. Kui teabe väljastamiseks tuleb dokument alles koostada, siis loetakse selline teabenõue selgitustaotluseks, millele vastamise üle puudub inspektsioonil järelevalvepädevus. Samuti ei saa Eesti Energiat käsitleda teabevaldajana tema tütarettevõtete valduses oleva teabe osas, kuna tütarfirmad on eraldiseisvad juriidilised isikud.

Seega ka juhul, kui mõni Eesti Energia tütarettevõtetest täidab avalikke ülesandeid, ei tee see veel Eesti Energiat teabevaldajaks. Sellisel juhul on teabevaldajaks konkreetne tütarettevõtte kui eraldiseisev juriidiline isik.

2.2. Vaide esitaja on vaides leidnud, et Eesti Energia on teabevaldajaks põhjusel, et ta on elutähtsa teenuse osutaja, kuna ELTS § 21¹ p 1 kohaselt on elutähtsa teenuse osutaja tootja, kelle elektrijaama netovõimsus on suurem kui 200 MW. Vaide esitaja leiab, et kuna Eesti Energiale kuulvad mitmed elektrijaamad, siis ulatub Eesti Energia tootmisvõimsus üle 200 MW.

Eeltooduga ma siiski nõustuda ei saa, kuna vaide esitaja selgitustest nähtub, et vaides nimetatud elektrijaamad ei kuulu Eesti Energia AS-le, vaid tema tütarfirmale Enefit Energiatootmine AS-le, kes on iseseisev juriidiline isik ning ka Tootsi tuulepargi planeeritud netovõimsus ei ületa 200 MW. Nõustun Eesti Energiaga selles, et AvTS ei anna võimalust laiendada teabevaldaja kohustusi eraõiguslikust juriidilisest isikust emaettevõttele kui teabevaldajaks on tütarettevõtte ega ka vastupidi.

2.3 Vaide esitaja on seisukohal, et *teabenõude punktides 1-3 nimetatud teabe nõudmise aluseks on AvTS § 5 lg 3 p 2, mille kohaselt võrdsustatakse teabevaldajaga äriühing teabe osas, mis puudutab riigi eelarvest avalike ülesannete täitmiseks antud vahendite kasutamist. Vaide esitaja on seisukohal, et mõistet „eelarve“ tuleb tõlgendada laiendavalt – s.t. see ei hõlma mitte üksnes riigi või kohaliku omavalitsuse eelarvet selle kitsas tähenduses, vaid riigile kuuluvaid vahendeid/ressursse laiemalt. Seda kinnitab ka kohtupraktika. Tootsi kinnistu kuulub riigile/on riigi omandis. Seetõttu on tegemist riigi vahenditest Eesti Energiale antava vahendiga, mille kasutamist puudutav teave on avalik teave ja Eesti Energia vastava teabe osas võrdsustav teabevaldajaga.*

Nõustun vaide esitajaga selles, et kui Eesti Energia on saanud riigilt vahendeid, sh näiteks kinnistu, siis oleks Eesti Energia teabevaldajaks teabe osas, mis puudutaks selle kinnistu kasutamist. Kuna antud juhul ei ole Eesti Energiale kinnistut ehk riigivara üle antud, siis ei ole Eesti Energia ka selles osas

teabevaldajaks. Samuti ei ole mulle teada, et Eesti Energia oleks saanud Tootsi tuulepargi arendamiseks muid eelarvelisi vahendeid. Samas on Eesti Energia kinnitanud, et tuulepargi arendamiseks on kasutatud ainult oma eelarvelisi vahendeid.

2.4 Vaide esitaja on oma teabenõudes märkinud, et Eesti Energia on teabevaldajaks ka seetõttu, et on saanud Eesti riigi poolt riigiabi elektrienergia tootmiseks ning samuti on antud riigiabi tasuta saastekvoodi vormis, mistõttu on Eesti Energia teabevaldajaks.

Siinkohal pean vajalikuks märkida, et kõigepealt on vajalik välja selgitada, kas riigiabi saajaks oli Eesti Energia või mõni tema tütarfirmadest. Kui abi saajaks on tütarfirma, siis on teabevaldajaks ka tütarfirma. Isegi juhul kui lugeda teabevaldajaks (abi saajaks) Eesti Energiat, ei tähenda see seda, et Eesti Energia oleks teabevaldajaks kogu tema valduses oleva teabe osas, vaid sellisel juhul oleks Eesti Energia teabevaldajaks üksnes selle teabe osas, mis puudutab riigilt saadud raha (riigiabi) kasutamist.

Tulenevalt eeltoodust tuleb asuda seisukohale, et Eesti Energia ei täida vaites soovitud teabe osas avalikke ülesandeid, ei ole elutähtsa teenuse osutaja ega ole saanud Tootsi tuulepargi arendamisega seoses riigieelarvelisi vahendeid, mistõttu ei ole ta ka eeltoodu osas teabevaldajaks.

3. Teabenõude täitmisest keeldumine

3.1 Eesti Energia keeldus teabenõude täitmisest põhjusel, et teabenõude punktides 1-4 ja 6 nõutud teave ei puuduta kaupade ja teenuste pakkumise tingimusi, hindu ega nende muudatusi.

Teabenõude punkti 5 osas on Eesti Energia seisukohal, et elektri jaeturg on avatud täies ulatuses ja elektriturule sisenemine on ilma märkimisväärsete takistusteta ning võrdsetel tingimustel võimalik kõikidele ettevõtjatele. Kõik liikmesriikide müüjad saavad pakkuda tarbijatele elektrienergiat Eestis müügiks. Tarbijad saavad vabalt valida endale elektrimüüjat ja nad on asunud sõlmima aktiivselt elektrilepinguid.

Elektriturul tegutseb üle kümne elektrimüüja. Elektrienergia hind elektri hulgiturul kujuneb võrdsetes konkurentsitingimustes (Nord Pool). Seega Eesti Energia ei ole elektriturul turguvalitsevas seisundis, sest ta ei kontrolli konkurentsi elektriturul ega saa tegutseda elektriturul sõltumatult teistest müüjatest ja ostjatest, kelle arv ja võimekus turul on piisavalt suur välistamiseks Eesti Energia tegevussõltumatuse.

Seega ei saa elektrienergia müügil võrdsustada Eesti Energiat teabevaldajaga. Elektrienergia müüki puudutav info on kättesaadav Eesti Energia kodulehel. Teie teabenõude ükski punkt ei ole seotud toetusena antud vahendite kasutamisega

3.2 Teabenõude punktis 1 on vaide esitaja soovinud Tootsi tuulepargi võrguga liitumiseks Eesti Energia ja Elering AS vahel 30.12.2016 sõlmitud liitumislepingust koopiat.

Kuna elektrienergia tootmine toimub vabaturumajanduse tingimustes ning mulle ei ole teada, et riik oleks Eesti Energiale pannud selles osas mingeid kohustusi või sõlminud lepinguid ning samuti ei ole Eesti Energia Tootsi tuulepargi rajamiseks/arendamiseks saanud riigilt vahendeid, siis ei ole Eesti Energia kõnealuse lepingu puhul teabevaldajaks. Kui lähtuda asjaolust, et Elering AS võrguteenuse osutajana on teabevaldaja, ei tee see Eesti Energiat, kui eraldiseisvat juriidilist isikut teabevaldajaks. Seega on Eesti Energia keeldunud lepingu väljastamisest kooskõlas seadusega ehk Eesti Energial ei ole kohustust lepingut väljastada.

3.3 Teabenõude punktis 2 on vaide esitaja soovinud Vabariigi Valitsuse 9.12.2016 korralduse nr 404 „Eesti Energia Aktsiakapitali suurendamine ja riigivara üleandmine“, eelnõu seletuskirja lisa 4 – „Tootsi tuulepargi finants- ja tasuvusarvutused“ koopiat.

Konkurentsseaduse § 63 lg 1 kohaselt loetakse ärisaladuseks niisugune teave ettevõtja äritegevuse kohta, mille avaldamine teistele isikutele võib selle ettevõtja huve kahjustada, eelkõige oskusteavet puudutav tehniline ja finantsteave ning teave kulude hindamise meetodika, tootmissaladuste ja - protsesside, tarneallikate, ostu-müügi mahtude, turuosade, klientide ja edasimüüjate,

turundusplaanide, kulu- ja hinnastruktuuride ning müügistrateegia kohta. Eesti Energia on lugenud eelnõu seletuskirja lisa 4 –Tootsi tuulepargi finants- ja tasuvusarvutused oma ärisaladuseks ning Rahandusministeerium on sellele kehtestanud piirangu AvTS 35 lg 1 p 17 alusel ärisaladuse kaitseks.

Mulle teadaolevalt on seletuskirja lisale 4 kehtestatud piirangu kohtus vaidlustanud ka vaide esitaja. Nii halduskohus, kui ringkonnakohus on hinnanud vaide esitaja poolt soovitud seletuskirja lisa 4 ärisaladuse olemasolu ning asunud seisukohale, et dokument sisaldab tõepoolest ärisaladust ja keelanud menetlusosalistel, sh ka vaide esitajal kohtumenetluse käigus eelnimetatud dokumendiga tutvuda. Kui kohus on ärisaladuse olemust dokumendis hinnanud, siis puudub inspektsioonil pädevus seda täiendavalt hinnata. Kuna kohus on hinnanud dokumendi ärisaladusega kaitstuks, siis ei kuulu dokument teabenõude korras väljastamisele ning seega on Eesti Energia keeldunud selle väljastamisest õiguspäraselt.

3.4 Teabenõude punktis 3 on vaide esitaja soovinud tutvuda kuludokumentidega, mis kajastavad Eesti Energia poolt seoses Tootsi tuulepargi arendamisega kantud kulutusi ja nende suurust.

Kuna Eesti Energia ei ole saanud riigilt seoses Tootsi tuulepargi arendamisega mingeid eelarvelisi vahendid, siis ei ole tegemist eelarveliste vahendite kasutamisega, mille osas oleks Eesti Energia teabevaldajaks. Nõustun, et sellise teabe osas võib olla tegemist ka ärisaladusega.

3.5 Teabenõude punktides 4 ja 5 on vaide esitaja soovinud teavet kuidas jagunevad (% klientide koguarvust) kliendid erinevate pakettide vahel ning elektri müügi hinnakirja teabenõudele vastamise seisuga kuupäevaga erinevate tähtaegade (kuude) ja aegade (päev ja öö) lõikes. Vaide esitaja leiab, et kuna Eesti Energiale kuulub elektri müümise turul 59%, siis on Eesti Energia monopoolses seisus.

Olenemata sellest, kas Eesti Energiat saab elektrienergia müügi osas lugeda monopoolseks ettevõtteks AvTS § 5 lg 3 p 1 mõistes, kellel on kohustus hinnad avalikustada, ei saa teabenõudega nõuda endale vajaliku dokumendi, sh statistika koostamist isegi juhul kui lugeda Eesti Energia turgu valitsevaks ettevõtteks. Eesti Energia on järelepärimises mulle kinnitanud, et tal ei ole vaide esitaja soovitud teavet dokumenteeritud kujul olemas, millest saaks teha koopiaid ehk siis vastamiseks tuleb alles teabenõudja poolt soovitud dokument koostada.

AvTS § 23 lg 2 p 5 kohaselt võib ka teabevaldaja teabenõude täitmisest keelduda kui teabenõude täitmiseks tuleb teavet täiendavalt süstematiseerida ning selle alusel uus teave dokumenteerida. Selline teabenõue loetakse selgitustaotluseks ja selle vastatakse vastavalt märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduses sätestatud korras. Viimase üle inspektsioonil järelevalvepädevus puudub. Kuna teabenõude punktide 4 ja 5 ei ole võimalik vastata teabenõude korras, siis ei pea ma vajalikuks ka analüüsida, kas Eesti Energiat avatud elektrituru tingimustes, kus hind kujuneb nõudluse ja pakkumise tulemusena ning kus on üle kümne elektrienergia müüja, saab pidada elektrimüügi osas turgu valitsevaks ettevõtteks, olenemata turuosa suurusest.

3.6 Teabenõude punktis 6 on vaide esitaja palunud edastada teave selle kohta, milline oli Eestis 2016 aastal Eesti Energia poolt jaeklientidele müüdud elektrienergia keskmine hind.

Kui Eesti Energial ei ole sellekohast statistikat tehtud, siis ei saa sellist teavet teabenõude korras nõuda, kuna see nõuab täiendavat teabe kogumist ja arvutuste tegemist. Nagu juba eelpool märkisin saab teabenõude korra küsida koopiaid asutuses olemasolevatest dokumentidest, mis ei nõua teabe täiendavat kogumist, analüüsimist ega süstematiseerimist. Kuna Eesti Energia on mulle kinnitanud, et tal sellist dokumenti, milles soovitud teave kajastuks ei ole, siis on Eesti Energial õigus keelduda ka teabenõude täitmisest. Samuti ei kohusta AvTS § 5 lg 3 p 1 ka monopoolses seisus olevaid ettevõtteid sellist teavet väljastama.

4. Kokkuvõtteks

Kuna teabenõude punktides 1-3 soovitud dokumendid ei puuduta avalike ülesannete täitmist ega eelarvevahendite kasutamist, siis ei ole Eesti Energia teabenõude punktide 1-3 osas teabevaldajaks avaliku teabe seaduse mõistes ning Eesti Energial ei ole kohustust sellist teavet väljastada. Samuti on teabenõude punktis 2 soovitud dokument tunnistanud ärisaladuseks, millega on nõustunud ka kohus.

Teabenõude punktide 4-6 osas ei ole tegemist teabenõudega avaliku teabe seaduse mõistes, kuna vaide

esitaja ei ole soovinud ühestki dokumendist koopiat, vaid on küsinud teavet enda poolt soovitud kujul, mis eeldaks vastavate dokumentide koostamist. Samas on Eesti Energia vaide esitajale selgitanud, et hindadega on võimalik tutvuda kodulehel.

Tulenevalt eeltoodust ei ole Eesti Energia teabenõude täitmisest keeldumisel rikkunud vaide esitaja õigusi, mistõttu tuleb vaie jätta rahuldamata.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Elve Adamson
peainspektor
peadirektori volitusel